

VARIA

CONGRES VOOR RECHTSFILOSOFIE TE BERLIJN.

Van 25 tot 29 October l.l. hield de Internationale Vereinigung für Rechts- und Wirtschaftsphilosophie haar vierde congres in de Duitse hoofdstad, en wel de eerste internationale bijeenkomst sedert den oorlog: het laatste congres werd in de eerste helft van 1914 gehouden, onder de bezielende leiding van den stichter der

vereeniging, Prof. Josef Kohler. Het was dan ook geen wonder, dat een der leiders van het thans gehouden congres, de Koningsberger Prof. Sauer, bij zijn begroetingsredevoering in de reusachtige Kaisersaal van den „Zoo" in de eerste plaats een woord van eerbiedige hulde bracht aan de nagedachtenis van den gevierden Kohler, en 't was een goede gedachte diens imponerend portret aan alle congresdeelnemers tegelijkertijd uit te reiken, als aandenken aan genoemden wereldvermaarden beoefenaar van rechtsphilosophie en vergelijkende rechtswetenschap.

Josef Kohler

Intusschen ware 't onjuist te meenen, dat de door Kohler ingeslagen richting ongewijzigd thans werd voortgezet: weliswaar meende deze zijn rechtsphilosophie te doen steunen op Hegel, inderdaad was dit niet het geval, hetgeen ook op dit congres duidelijk bleek. Daarbij toch werd Kohler overigens vrijwel niet gememoreerd, Hegel was daarentegen een naam, die door de meeste redenaars het meest genoemd

werd, en stonden dan ook sommige voordrachten geheel in het teeken van Hegel's speculatieve filosofie: „die Rechtsphilosophie soll Philosophie sein" hoorde men niet slechts uit den mond van bekende autoriteiten, die het congres openden, doch ook en vooral uit de rede van den Göttinger hoogleeraar Binder, wiens voordracht „Kantianismus und Hegelianismus" trouwens den meesten bijval, althans der Duitse deelnemers, mocht ondervinden, zóó zelfs, dat debat op deze redevoering ontoelaatbaar geacht werd!

Aan Binder's voordracht worde daarom het eerst aandacht gewijd, ook al heeft dit zijn bezwaren wegens de duisterheid, die veelal aan zijn betoog kleefde. Hij stelde voorop de rechtsphilosophie van Kohler niet te kunnen onderschrijven, als gebaseerd op de door Comte ingeleide positivistische richting, doch evenmin aanhanger van Stammler te zijn, wijl deze zijn rechtsleer bouwt op de Kantiaansche, op de natuurwetten betrekking hebbende analyseeringsmethode! Na deze afbrekende critiek trachtte Binder zijn eigen beschouwing te doen steunen op de dialectische methode van Hegel, en sprak Binder daarbij van een „ethische Forderung" (een „Sollen"), als uitvloeisel eener „Notwendigkeit in Gemeinschaft zu leben", een feitelijke noodzakelijkheid (een „Sein") derhalve, tezamen leidende tot een wereld-eenheid („objektiver Geist"?), zelfs leidende tot een „Völkerverständigung"! Ook

indien men met Binder, na diens summier gehouden betoog, waarvan toelichting toch werkelijk wel op haar plaats geweest ware, mocht kunnen uitroepen: „Hier ist kein schwärmendes Schweben nach der Einheit“, dan toch bleef dit geheele betoog voor den nuchteren Westerling, en zelfs voor diens helder kritisch-denkenenden Spaanschen buurman (leerling van Stammler), een reeks van onopgeloste vragen: bouwde Kohler zijn leer op een door Comte geïnspireerd positivisme? nog méér: grondt Stammler zijn rechtsbeschouwing op een natuurwettelijken grondslag? het tegendeel ware zeer zeker vol te houden. Doch ook Binder's opbouwend betoog bleek leemten te hebben, in het bijzonder diens afleiding van een Sollen uit een feitelijke noodzaak! Hoe dit alles ook zij, verwezen worde naar onze aankondiging van Binder's Philosophie des Rechts, in jaargang 2, blz. 354 van dit tijdschrift; zijn thans gehouden betoog, woordelijk opgeschreven, kan in zijn gemeld werk de noodzakelijke aanvulling vinden. Alleen worde hier ter plaatse er nog op gewezen, dat Binder's thans gedane uiteenzetting en afwijzing van elke analyseeringsmethode, wederom bewees, hoe weinig hij bekend is met de empirische (-psychologische) methode, gelijk deze hier te lande door vooraanstaande geleerden wordt toegepast, en hoezeer ook door Binder over 't hoofd gezien worden de leemten in de ook door hem beoefende speculatieve richting, waarbij vergeten wordt, dat al is het recht, opgevat als maatstaf van het gerechte (de z.g. rechtsidee, gelijk ook door Stammler genoemd), een waarde-maatstaf, de inhoud daarvan desalniettemin met behulp van een analyseering der werkelijkheid, opgespoord kan worden.

Intusschen, al moge Binder's verwijzing naar een „kosmische Einheit“ niet zonder méér te aanvaarden zijn, dit neemt niet weg, dat dit streven naar een eenheid toe te juichen is, inzoover 't afkeerig is van een „plat“ positivisme, waarbij, wat de rechtsbeoefening betreft, enkel wetsteksten aan de orde komen, en de algemeene rechtsleer, laat staan de rechtsphilosophie, geheel verwaarloosd wordt. Duidelijk bleek deze afkeer van een zoo eng opgevatte rechtswetenschap uit de rede van den reeds genoemden hoogleeraar Sauer, thans een bekend geleerde in de Deutsche rechtsphilosophische wereld, ook door zijn boeken als Grundlagen des Processrechts, des Strafrechts, zijn Grundlegungen der Gesellschaft, der Wissenschaft(en), ja zelfs zijn Methaphysik der Zukunft, van welke omvangrijke werken de verdienste is, dat, al blijft de aandacht gevestigd op het verband der rechtswetenschap met andere gebieden van wetenschap, en zelfs van alle menscheijk denken, daarin toch steeds contact gehouden wordt met de practijk, waarvan Sauer, blijkens zijn aan proces- en strafrecht gewijde werken, een uitnemend kenner is. Van Weltfremdheit kan men hem dan ook niet beschuldigen, hetgeen trouwens ook blijkt uit zijn streven bij de sociologie heil te gaan zoeken voor de rechtsphilosophie in zooverre, dat daarbij ook het sociale leven bestudeerd moet worden, zij 't ook als beheerscht door rechtsnormen; zelfs wenscht Sauer een instituut voor rechtsphilosophie te stichten, waarbij alle wetgevingsmateriaal verzameld zou worden!

Plaatsgebrek noodzaakt ons hierop niet nader in te gaan, — ook ten congresse bleek daarvoor de tijd te kort —, zoodat wij, in aansluiting aan gemeld sociologisch streven, thans overgaan tot de bespreking van de voordracht, gehouden door den ook hier te lande bekenden socioloog Prof. Vierkandt uit Berlijn, een sympathieke verschijning, niet alleen opmerkelijk door zijn eenvoud, doch ook door den van de vorige sprekers, — rechtsphilosophen van opleiding —, geheel afwijkenden opzet van zijn betoog. Hier immers geen speculatieve neigingen, doch een op historische feiten gebouwde rechtsleer, zij 't ook opgezet naar het inzicht van den spreker. Vierkandt toch onderscheidt drieërlei trappen van maatschappelijke ontwikkeling, ten eerste die, waarbij de macht de overheerschende factor is, ten tweede die, waarin de liefdesgedachte, zoowel in haar religieuze, als in haar gemeenschapsvorm, op den voorgrond treedt, ten slotte de opvatting van het huidige natuurrecht, waarbij elk individu beschouwd wordt als drager van aangeboren, onveranderlijke rechten, en waarbij de mensch wordt aangemerkt te hebben zoowel persoonlijkheidsrechten als

gemeenschapsverplichtingen, waarbij de eerstbedoelde macht-overheersching op den achtergrond is geraakt; Vierkandt sprak dan ook van een „Gesetz der abnehmenden Gewalt”.

Met deze aanduiding van het betoog van den Berlijnschen socioloog worde volstaan; in het Archiv für Rechts- und Wirtschaftsphilosophie zal ook deze redevoering in haar geheel opgenomen worden; daarom moge tevens daarnaar verwezen worden, wat betreft de keurige voordracht van Prof. Egon Weiss (Praag) over Plato's rechtsleer en haar beteekenis voor den tegenwoordigen tijd, en gelde zulks ook voor de kernachtig uitgesproken redevoering van den te Londen woonachtigen Duitschen scheidsgerechtsecretaris, Dr. Wilke, over den invloed van het Romeinsche op het Engelsche recht, welke rede trouwens reeds tevens verschenen is in de Deutsche Juristen-Zeitung, jg. 31, no. 20. Plaatsgebrek dwingt evenzeer tot verwijzing naar de bedoelde, binnenkort te verschijnen afleveringen van gemeld Archiv, voorzoo veel betreft de voordracht van Dr. Adam (Berlijn) over den huidige stand van het ethnografisch rechtsonderzoek, en moet enkel nog nader ingegaan worden op de interessante voordracht van den jongen hoogleeraar te Innsbruck, Dr. Wolff, over het rechtsbegrip, opgevat in de formeele beteekenis van Kelsen, die trouwens zijn leermeester was.

Dr. Wolff omschrijft immers het rechtsbegrip als „das dem Souverän im Rahmen seiner Souveränität erklärt Zusinnbare”, en bedoelt daarmee, dat het recht niet slechts een Sollen, doch ook een Versprechen zou zijn, in zooverre, dat — kort uitgedrukt — men als derde op een eenmaal gedane verbintenis mag vertrouwen, totdat dien derde bekend is of kon zijn, dat de in de belofte neergelegde verbintenis, door intrekking of anderszins, vervallen is. Ook hier bleek de congres-tijd te beperkt nadere opheldering te vragen over gemelde theorie, die, naar 't ons voorkwam, op een andere formuleering neerkomt van hetgeen wij hier te lande noemen: de goede trouw van derden in het rechtsverkeer; verwezen worde echter naar Wolff's in 1924 verschenen „Grundlehre des Sollens”.

Wat de Wirtschaftsphilosophie betreft, hield Prof. Wilbrandt uit Tübingen een in meerdere punten aan Max Weber aansluitende rede over Wirtschaftstheorie als Grundlage der Politik, en een eveneens sympathieke burgemeester uit een kleine Mecklenburgsche stad, Dr. Werner (Friedland) een daarmede verband houdende voordracht, waarbij hij in het bijzonder bij zijn leermeester Rudolf Eucken aansluiting zocht. Op dezen derden, zeker niet den minst belangrijken congresdag, werd voorts een lange uiteenzetting gegeven over de nieuwe Deutsche wetgeving inzake het arbeidsrecht, door den werkzamen directeur van het Berlijnsche Arbeitsamt, Dr. Wölbling. In een gesprek met dezen in arbeidszaken kundigen autoriteit werden wij niet overtuigd, dat het bij gemelde arbeidsgerechten zitting nemende leeken-element een gelukkige aanwinst vormde voor de juistheid van deze hier te lande aan kantonrechters opgedragen rechtspraak. Intusschen betreft zulks slechts vluchtige indrukken, opgedaan tijdens een verblijf in het ook in militair opzicht nog typische Potsdam, alwaar den laatsten middag een bezoek aan Sans-Souci gebracht werd, gevolgd door een welgeslaagd souper, door het gemeentebestuur aangeboden, nadat nog den morgen van dienzelfden dag bezocht was de Berlijnsche Staatsbibliotheek, waar, ter eere van het congres, een verzameling autographieën van bekende rechtsphilosophen (o.a. Hugo de Groot) tentoongesteld was. Terwijl zulks een onderdeel was van de bekende verzameling Darmstädter, werd tevens nog een bezoek gebracht aan de klank-bibliotheek (Laut-Abteilung) van Dr. Doegen, waarover een kort verslag, in verband met het criminologische belang, is opgenomen in Ned. Juristenblad I (1926) blz. 676.

Alles bijeen genomen, was 't een geslaagd congres, waarvan alleen te betreuren was, dat het buitenland zoo schaars was vertegenwoordigd; moge in komende tijden zulks beter worden, ook opdat niet enkel Duitschers en hun „Oesterreichische Brüder” blijken kunnen geven van de ook elders beoefende rechtsphilosophie.

G. J. v: BRAKEL.

Een Stamlijst voor Internationaal Gebruik bij Genetisch Onderzoek. (Rapport van een subcommissie der „International Federation of Eugenic Organisations“).

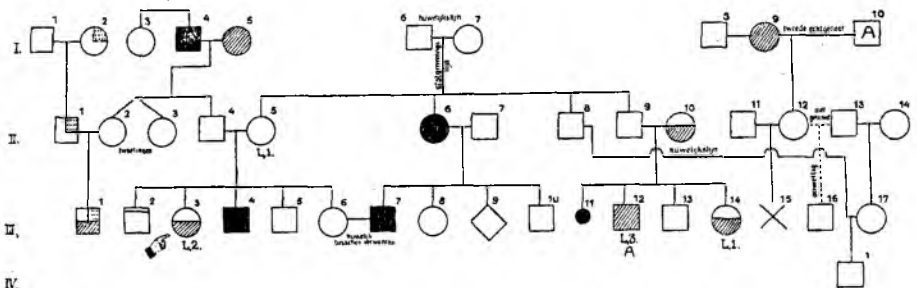
Tijdens de bijeenkomst der Internationale Eugenetische Commissie te Milaan in 1924 deed één onzer het voorstel een stelsel voor stamlijsten, teekens en afkortingen voor internationaal gebruik in te voeren. Dit voorstel werd aan het oordeel der Commissie onderworpen en in 1925 op de bijeenkomst te Londen weder te berde gebracht.

Het rapport van bovengenoemde subcommissie behandelt deze punten. De nadruk wordt gelegd op de wenschelijkheid van een uniform stelsel, zoowel bij genetisch wetenschappelijk onderzoek als voor het universiteitsonderwijs (b.v. ter uitlegging van lichtbeelden, bij de studie van handboeken door den student enz.). Ongetwijfeld hebben in verschillende landen de docenten in de genetica dit gemis van een vast stelsel gevoeld. Reeds dit geeft voldoende reden te trachten tot eenheid te komen.

Het in het aanvankelijk rapport te Londen aanbevolen stelsel werd door de aanwezige leden der Internationale Commissie geaccepteerd en besloten werd een subcommissie te benoemen (Dr. H. H. Laughlin en Dr. M. A. van Herwerden), met het doel over te gaan tot een publicatie van dit schema met eventuele wijzigingen, welke de subcommissie gewenscht acht.

Deze subcommissie heeft thans — de verschillende bestaande stelsels in overweging nemend — als het best aan het doel beantwoordend, het systeem gekozen, dat in 1910 door een Comité der „American Breeders Association“ is bedacht en sindsdien de basis voor onderzoek in verschillende landen is geworden. Wegens het zeer verbreid gebruik van dit stelsel en de bevredigende resultaten bestaat er geen reden een ander stelsel te verkiezen. Derhalve beveelt de subcommissie bovengenoemd, het algemeen gebruik van het hieronder volgend stelsel bij de bewerking van stamlijsten aan de genetici en eugenetici van alle landen aan:

MODEL-STAMLIJST MET AANWIJZING VAN DE CONSTRUCTIE EN HET GEBRUIK VAN VERSCHILLENDE TEEKENS.

VERKLARING DER TEEKENS.

(a) vastgesteld voor alle stamlijsten:

□ = mannelijk; ○ = vrouwelijk; ◇ = geslacht onbekend; ● = miskraam of doodgeboren; X = kinderen (aantal onbekend);

○ ○ = tweelingen; □ = als kind overleden; □ = wijst naar den probandus (de persoon van wien men uitgaat)

Romeinse cijfers links geven de generaties aan Arabische de personen. (b.v. III 7 is de jonge man in de derde generatie die met zijn nicht huwde)

(b) speciaal voor deze stamlijst uitgekozen:

■ = Politieke leiders, □ = extra duim rechterhand; L 1 = zeer begaafd auteur; L 2 = letterkundig begaafd, doch in minder mate; □ = zeer muzikaal, □ = middelmatig muzikaal

Nevensgaande afbeelding geeft de wijze van constructie en het gebruik der teekens weer.

De voornaamste punten van dit stelsel zijn:

(a) Mannelijke personen worden door een vierkant, vrouwelijke door een

kring aangegeven; onbekend geslacht door een ruit; miskraam of doodgeboren door een zwart-ingevulde kleine kring.

(b) Horizontale lijnen tusschen de middelpunten der teekens links en rechts geven een huwelijk aan; verticale lijnen van een huwelijkslijn neerdalend de afstammelingen. Verscheidene kinderen in dezelfde familie liggen op een gemeenschappelijke horizontale lijn, welke door een descendentielijn met de huwelijkslijn der ouders verbonden is.

(c) Aan dit stelsel wordt zooveel mogelijk vastgehouden, ook in een geval als op de stamlijst aangegeven staat, waar de persoon II 8 buiten zijn eigen generatie huwt met III 17. Het kind uit dit huwelijk wordt IV 1.

(d) De generaties worden met Romeinsche cijfers aangegeven, geplaatst links van de horizontale lijn, waarop de teekens liggen voor de leden der bedoelde generatie.

(e) De personen van één generatie, zoowel bloedverwanten als verwanten door huwelijk, worden van l. naar r. met Arabische cijfers aangeduid.

(f) Voor elke stamlijst, welke men gaat samenstellen, dient de onderzoeker voor bepaalde kenmerken en eigenschappen geschikte letters te kiezen en deze in, of naast bovengenoemde teekens te plaatsen, welke het bedoelde individu aangeven.

(g) Iedere stamlijst moet vergezeld gaan van een duidelijke verklaring van de speciale teekens of letters, welke uitgekozen zijn om de personen en hun eigenschappen nader te beschrijven.

(h) De overige aanwijzingen kan men aflezen op de modelstamlijst, welke hier is afgedrukt.

(i) De stamlijst geeft het onderling familie-verband aan, de verdeeling der onderzochte kenmerken en eigenschappen in de familie en dient als index voor uitvoeriger beschrijving van den persoon in kwestie. (Voor de familie, welke op de model-stamlijst is aangegeven, zou de verwijzing III 3 b.v. voldoende zijn om in begeleidende geschriften gegevens omtrent den betreffenden persoon op te zoeken).

De Internationale Eugenetische Commissie (sedert 1925 „International Federations of Eugenic Organisations" geheeten), beveelt dit stelsel aan voor algemeen gebruik. Het rapport wordt thans in de voornaamste tijdschriften op het gebied van Eugenetiek en Genetiek in verschillende landen afgedrukt.

Dr. M. A. VAN HERWERDEN, *Utrecht.*

Dr. H. H. LAUGHLIN, *Eugenics Record Office.
Carnegie Institution of Washington. U.S.A.*

POST-SCRIPTUM.

Gedurende de vergadering der International Federation, 2—3 Juli 1926 te Parijs, is — naar aanleiding van bovengenoemd rapport — van Engelsche zijde de opmerking gemaakt, dat het dikwijls verkieslijk is bij de samenstelling van stamlijsten generatie I bij den probandus (den persoon in kwestie) te beginnen, zijn ascendentie met IIa, IIIa, IVa enz. aan te geven, zijn descendentie met IIb, IIId, IVd enz. Deze wijziging is desverkiezend gemakkelijk aan te brengen, mits men bij de verklaring der teekens het met een enkel woord aangeve. M. A. v. H.

* * *

Hoewel de Ned. Indische regeering nog geen verbodsbepalingen tegen het *kinderhuwelijk* denkt uit te vaardigen, is zij zoo overtuigd van de schadelijke gevolgen, die dit instituut voor de kleine meisjes kan hebben, dat aan de Hoofden gevraagd zal worden het gebruik zooveel mogelijk tegen te gaan. Bovendien wenscht de regeering halfjaarlijksche gegevens te ontvangen om een denkbeeld te krijgen van den omvang van het instituut.

* * *

Het overzicht, dat Edward P. Neale in *Journal of the American statistical association* XX, p. 354 vlg. over de zuigelingensterfte in Nieuw-Zeeland geeft, is om tweeërlei reden van belang. Primo, omdat in Nieuw-Zeeland (zonder de Maori-bevolking) de zuigelingensterfte lager is dan ergens elders in de wereld; secundo wegens de aantrekkelijkheid van een vergelijking met de gegevens voor Nederland, dat van alle Europeesche landen de gunstigste cijfers heeft. Terwijl tot voor enkele jaren een sterfte van 7 zuigelingen per 100 levend geboren als het physiologisch bereikbare minimum werd beschouwd (E. Roesle in *Sozialhygienische Rundschau* Jan. 1924, p. 2), bedroeg in Nederland in 1923 dit percentage reeds 5,69, in 1924 5,12; Nieuw-Zeeland echter had reeds in 1911 het percentage van 5,63 bereikt, hetwelk in 1923 tot 4,38 gedaald was. Tevens was in Nieuw-Zeeland het geboortecijfer van 1923 (21,9) lager dan dat van ons land (26,0). Het bekende vraagstuk, of de kindersterfte het geboortecijfer beïnvloedt dan wel omgekeerd, komt hier weder aan de orde. Neale meent, dat de geringe zorg en de geringe financieele middelen, die in groote gezinnen aan de kinderen kunnen worden besteed, de zuigelingensterfte groot doen zijn in landen met hoog geboortecijfer, doch dat anderzijds in den modernen tijd, waarin het aantal geboorten rationeel pleegt te worden beperkt, de sterfte ook de geboorte beïnvloedt: de ouders zullen begeeren het overleden kind te vervangen (Vgl. A. Schlossman in *Jahrb. für Nationalökonomie und Statistik* 65 (III Folge), p. 424 vlg.). Uit de cijfers is aan te toonen, dat in Nieuw-Zeeland telkens na jaren met abnormaal hooge kindersterfte het geboortecijfer steeg.

De oorzaken, die aan Nieuw-Zeeland in demografisch opzicht het wereld-record hebben geschonken — immers ook de algemeene sterfte is nergens lager dan daar — zijn niet alleen van medischen aard (goede geneeskundige- en gezondheidsdiensten), maar ook van geografischen (geïsoleerde ligging, waardoor geen van elders komende epidemieën) en klimatologischen aard. Ook heeft het feit, dat de beste elementen uit Europa zich in dit verre land gingen vestigen, — Nieuw-Zeeland was geen deportatieland — hier een krachtig ras doen ontstaan.

De verbetering in de zuigelingensterfte is het minst ten goede gekomen aan de kinderen, die op jongeren leeftijd dan één maand stierven. Begrijpelijk, omdat hier aangeboren gebreken e. d. grooten invloed hebben en alle medische zorg tot vruchteloosheid doemen. In Nederland is hetzelfde verschijnsel te constateeren. Eveneens in overeenstemming met de waarnemingen in ons land is het door Neale opgemerkte feit, dat de sterfte der kinderen in de steden lager was dan op het platte land.

* * *

Bij 150 leden der Academie van Wetenschappen te Leningrad gedurende 80 jaren heeft Philiptschenko, de directeur van het Staatsbureau voor Eugenetiek data verzameld omtrent herkomst en afstamming. Slechts vier procent dezer was van boeren-afstamming, of uit de lagere standen der stadsbevolking gesproten; terwijl bij een onderzoek bij kunstenaars te Leningrad dit percentage niet minder dan dertig bedroeg. Een derde deel der vaders en twee derde deel der broeders van de Academie-leden had een beroep van beteekenis. Ook hun echtgenooten kwamen uit een overeenkomstig milieu. Mannen, die zich bewogen op wetenschappelijk, letterkundig en kunstgebied, werden in de verwantschap aangetroffen.

Zeër klein is het aantal kinderen dezer 150 leden; ongeveer twee per huwelijk, terwijl dat hunner vaders gemiddeld vijf bedroeg. Ook onder de zonen der Academieleden kwamen mannen van beteekenis voor; 44 procent onderscheidden zich op wetenschappelijk gebied.

De bij enquête verkregen cijfers wijzen op een erfelijk begaafde groep. De gegevens en de genealogie van vijf families, die tot den kring behooren, zijn in het Russisch gepubliceerd in het *Bulletin* van het Bureau voor Eugenetiek No. 3, 1925, met een Engelsche samenvatting. Het was o.a. dit onderzoek, dat Philiptschenko tot de uitspraak bracht: „Men of science are born not made”.